

fie regăsite în antichitate, în teritoriile din sud-estul Europei. Este apoi firesc ca opinca ori cămașa zisă « de tip dacic » să poată fi atribuită cu aceeași ușurință și altor populații, învecinate sau înrudite, ca: sarmații, slavii sau alți « indo-europeni ». În sfârșit, n-ar trebui uitată nici terminologia pieselor respective (a portului în general), care în limba română de ex., este foarte amestecată: elemente latine (*cămașă, îmbrăca, încălța* etc.), autohtone (*pînză, căciulă, brîu, căpulă*), slave etc.

Nu este de loc îmbucurător faptul că trei capitole (VIII—X, p. 569—669) nu constituie un comentariu istoric de o valoare științifică echivalentă cu aceea a restului splendidei cărți despre Tropaeum Traiani. Monografia și monumentul respectiv prezintă un remarcabil paralelism în ce privește părțile valoroase și cele mai puțin reușite. Monumentul, precum se știe, de concepție, execuție arhitectonică și dimensiuni grandioase, are un aspect discordant: calitatea scăzută, mediocră din punct de vedere artistic a reliefulor scenice (care însă prezintă o excepțională valoare documentară arheologică-istorică), față de calitatea remarcabilă a pieselor cu ornament vegetal și geometric de pe frizele și parapeții coronamentului. Tot așa, recenta monografie românească este deficitară tocmai în legătură cu aceleași piese sculptate, nereușite artistic: interpretarea reliefulor scenice și atribuirea lor etnică, — în contrast cu valoarea deosebită a prezentării și ilustrării arhitectonice, artistice și chiar arheologice a monumentului (cap. I—VII și XI). Asemenea deficiență (împreună cu erorile mărunte și bibliografice) se putea remedia prin valorificarea judicioasă (fără prejudecăți și preocupări « dacofile » ori de alt fel) a tuturor achizițiilor și ideilor valabile stabilite de cercetarea din trecut, — ceea ce ar fi dus la o interpretare istorică justă, chiar numai pe baza informațiilor arheologice, epigrafice și literar-istorice existente astăzi. Este necesar să se facă și un studiu nou, adecvat cunoștințelor actuale și obiectiv al reliefulor scenice, eventual și al inscripției (dacă se vor mai recupera fragmente, care vor aduce indicații prețioase în ce privește geneza monumentului), spre a stabili definitiv interpretarea simplă și justă în ansamblu a uriașului trofeu traianic din sud-vestul stepei dobrogene.

I. I. Russu

Kadmos, Zeitschrift für vor- und frühgriechische Epigraphik. In Verbindung mit: Bennett — Brice — Dikaios — Ktistopoulos — Masson — Meriggi — Schachermeyr — Sundwall, herausgegeben von Ernst Grumach, Bd. I, Heft 1, Walter de Gruyter & Co, 1962, 86 pagini și planșe, in -8°.

Această revistă, al cărei prim caiet a apărut, este un produs al specializării tot mai mari a științelor, care a făcut să se simtă necesitatea unei publicații care se ocupă de epigrafia preelenică și arhaică greacă.

Articole semnate de savanți cunoscuți în domeniul descifrării textelor din Creta și Grecia preistorică sînt deosebit de valoroase contribuții.

Cele mai multe articole se ocupă de probleme legate de linearul A (Sundwall, Brice, Raison), un articol (Grumach) tratează despre discul din Phaistos, unul (Henbeck) despre linearul B. Altele tratează probleme legate de istoria diverselor scrieri. Un număr de patru comunicări închide caietul.

Revista va apărea în două caiete anuale de câte 90 de pagini. Așa cum e concepută și cum se prezintă în acest prim număr, credem că va aduce reale servicii pentru progresul descifrării scrierilor vechi din Grecia preistorică.

A. M. Frenkian

Romanitas. Revista de cultura romana (Lingua, Instituições e direito), An. III, vol. 3—4, Romanitas, livraria Editora Ltda, Rio de Janeiro, Brasil, 1961 (Volum *In honorem Henrici Lévy-Bruhl*). 559 p. + 1 portret al sărbătoritului.

Din Brazilia ne vine această interesantă publicație, organ al tinerei *Sociedade Brasileira de Romanistas*. Asociația braziliană a romaniștilor, animată de Dr. Vandick L. da Nóbrega, profesor de drept roman la Rio de Janeiro, care este și directorul revistei, se limitează la studiul antichității romane, ceea ce desigur corespunde unor împrejurări locale și unei faze de început; în schimb, Asociația stringe laolaltă pe filologi, istorici și juriști, potrivit unei concepții juste, care se impune tot mai mult în domeniul studiilor clasice.

Colaborarea oamenilor de știință din străinătate este foarte largă; participarea corpului didactic al școlilor medii (licee, colegii) este intensă și nu lipsește o anumită deschidere spre ceea ce se întâmplă la Est, în domeniul de activitate al asociației. Prof. sovietic S. L. Utcenko figurează printre colaboratori cu un interesant studiu în limba germană, despre ideea de suveranitate la romani (*Die Idee der Volksouveranität bei den Römern*, p. 227—248), în care, cu o pătrunzătoare analiză a noțiunilor de *crimen minutae maiestatis* și *maiestas populii*, și, ținându-se seama de condițiile social-economice și social-politice de tip sclavagist în care se dezvoltă statul roman, se demonstrează că nu există la Roma urme ale unei idei de suveranitate națională; o astfel de idee, aplicată constituției romane, este o construcție tîrzie a istoricilor și juriștilor europeni.

La Cronică, se rezumă comunicările prof. K. Kumaniecki (Varșovia) despre *Tradiția și contribuția originală în opera lui Cicero* (p. 524), a lui Gr. Novak despre colonizarea grecească în Marea Adriatică (p. 526) și a prof. S. Utcenko (despre subiectul tratat în articolul citat), prezentate la al III-lea Congres de studii clasice de la Londra (1959). La rubrica periodicelor, foarte bogată, se reproduce sumarul *Studiilor clasice*, II (București) și al *Analelor Univ. din Brno, Fac. de filozofie, Secția de arheologie clasică* (1959). Se anunță de asemenea apariția lucrării lui H. Mihăescu, *Limba latină în provinciile dunărene ale imperiului roman* (1960). La acest număr colaborează doi autori iugoslavi, prof. M. Kravar și prof. V. Korošec.

Volumul este închinat cunoscutului romanist și sociolog al dreptului, H. Lévy-Bruhl, profesor la Universitatea din Paris, care în 1958 l-a sărbătorit prin publicarea unui volum de *Mélanges* (Sirey, 1959), intitulat «Droits de l'antiquité et sociologie juridique», cu prilejul retragerii sale din învățămînt. Sumarul este foarte bogat, dar de o valoare inegală pentru noi, mai ales din cauza metodei de cercetare folosită în majoritatea studiilor. Bibliografia completă a lucrărilor sărbătoritului este urmată de procesele verbale ale ședințelor Asociației, în care se indică subiectul comunicărilor prezentate lunar. Volumul conține 30 de studii și note care sînt datorate, pe lângă cei citați mai sus, unor autori brazilieni, argentinieni, francezi, germani și englezi. Raportul UNESCO asupra rolului studiilor clasice și umaniste în educație și sumarul revistelor permise (15) completează volumul în mod util pentru cercetători. Dintre studii, nu putem decît să cităm pe cele mai importante: